

Consideracions sobre el Pessebre

Enric Benavent

El prestigiós pessebrista italià Claudio Mattei, escriu a la revista *Il Presepio* número 257 de setembre de 2011 un interessant article que porta per títol "Considerazioni sul Presepio" en el que fa afirmacions com: "Sempre que inicio un curs de tècnica pessebrística, afirmo amb molta convicció que un Pessebre és bonic només quan emociona. (...) Aquest ha de ser el nostre objectiu, fer un Pessebre no és només una operació de modelisme. No obstant això hi ha moltes persones que davant d'un pessebre viuen només per controlar si la perspectiva és correcta i si les proporcions s'han respectat. Sembla que el seu interès es limiti només a l'aspecte purament escenogràfic." A continuació apunta que amb això no vol dir que en un pessebre tot sigui vàlid, i també, que cal valorar la saviesa tècnica d'alguns pessebristes però remarca que "si la majoria dels visitants són capaços de copsar només l'aspecte tècnic i constructiu del nostre treball hem fallat en el nostre objectiu, per bé que rebem molts elogis." Acaba el seu article desitjant que ningú s'enfadi per aquestes consideracions que no les fa amb afany de criticar sinó de reflexionar.

M'ha agradat llegir aquest text precisament ara que estic fent una recerca sobre alguns aspectes del pessebrisme de principis de segle XX. En aquells anys el debat a l'entorn de com s'havia d'interpretar el pessebre era molt viu. Hi havia tot un corrent d'opinió que pretenia rescatar el pessebrisme de la decadència que havia patit a finals del XIX i que apostaven per una representació historicista i cenyida els textos bíblics, i hi havia també qui reclamava per al pessebre un vincle amb la gent que desvetllés l'emoció pròpia d'una representació amb tan alta càrrega simbòlica.

El dibuixant Joaquim Renart, era un dels que parlava de la necessitat de que el pessebre fos per sobre de tot emotiu i especialment quan es fa de caire artístic. Demanava una transformació per al pessebre en la que havia de prevaldre l'emoció per damunt dels diversos trucs i tecnicismes. Tot descrivint un pessebre que havia vist fet d'estil contemporani, prescindint del paisatge bíblic i situant l'escena en un context rural català, digué: "Heus ací l'aprofitament de les coses més naturals per a produir l'emoció; espontàniament bell en detalls vius. Quasi franciscà."

El debat que planteja Mattei, i el que plantejava Renart fa cent anys, continua vigent avui en dia a casa nostra. Des del Col·lectiu *El Bou i la Mula* apostem decididament per un pessebrisme que desvetlli emocions més que no únicament admiració tècnica. Només si sabem trobar un llenguatge adequat a un món multicultural i canviant com el nostre podem assegurar la pervivència del pessebrisme com a art

popular. Malauradament aquesta no és la línia que actualment predomina a la presidència de la Federació Catalana de Pessebristes, una de les institucions que hauria de dedicar-se a promoure el pessebrisme a la nostra societat.

El pessebrisme és un art popular, això vol dir que és un art a l'abast de tothom i que pot agafar múltiples formes d'expressió, utilitzant tècniques diverses i enfocaments conceptuals diferents. Els qui pretenen fer del pessebrisme només un art d'elit, a l'abast d'uns pocs privilegiats s'assemblen als que a principis de segle apostaven per un pessebre que fos representació historicista i cenyida els textos bíblics, sense concessions ni anacronismes. En aquell moment, estudiosos com Joaquim Renart o pessebristes com l'escultor Lluís Carratalà apostaven per trencar motlles i promoure un pessebrisme proper a la gent, que inspiri emocions més enllà del preciosisme.

L'actualització del missatge i del llenguatge en l'art religiós i, per tant, també del pessebre és un tema que reapareix de tant en tant. En el nostre món multicultural i secularitzat el debat sobre el paper dels símbols religiosos està sobre de la taula constantment. El pessebrisme, si no vol quedar com una tradició encallada en el passat, ha d'entrar a reflexionar també sobre quin ha de ser el seu paper i sobre quin és el missatge que ha de donar. De la mateixa manera que fa més de mig segle alguns van ajudar a que l'art dels pessebres avancés, ara toca altra cop tornar a formular el sentit de la seva presència.

El passat Nadal, el Grup Pessebrista de Castellar del Vallès va fer una aposta interessant incloent en els actes de la Biennal del Pessebre Català una exposició dedicada a explorar nous llenguatges per al pessebre. Aquesta exposició, incompresa i menystinguda pels immobilistes, va ser molt agraïda pel gran públic per la novetat, per la capacitat d'interpel·lació que tenien algunes obres i, especialment, per què representava un pas endavant arrelat en la tradició i alhora amb una mirada contemporània.

I acabo com Mattei, desitjant que aquestes paraules ens serveixin per reflexionar des d'una visió integradora, entenent el pessebrisme com una manifestació artística oberta i plural.

Enric Benavent Vallès
Col·lectiu El Bou i la Mula
Desembre 2011